Kenniskring basisvaardigheden - Onder leiding van Hans van Dael en Peter Sleegers

De basisvaardigheden van Nederlandse leerlingen zijn onder de maat, zo hoor je nogal eens. Waar of niet, schooldirecteuren maken zich er zorgen over en hebben behoefte aan meer kennis. Daarom start het Schoolleidersregister PO een kenniskring basisvaardigheden, begeleid door Peter Sleegers en Hans van Dael. Wat gaan ze samen met schooldirecteuren onderzoeken?

Hans van Dael en Peter Sleegers zijn gepokt en gemazeld in het onderwijs.

Hans (1956) is een typische stapelaar: mavo, havo, pedagogische academie. Hij gaf les op diverse basisscholen, was pabo-docent en werkte als onderwijsinspecteur. Hans is zelfstandig adviseur.

Peter (1962) was docent maatschappijleer, opleider van leraren en schooldirecteuren en heeft jarenlange ervaring als onderzoeker en als adviseur. Peter is verbonden aan BMC, adviesbureau voor de publieke sector.

Keuze van schooldirecteuren

De aanleiding voor een kenniskring met basisvaardigheden ligt bij de schooldirecteuren zelf, aldus Peter. ‘Het Schoolleidersregister PO monitort de media en de trends in het basisonderwijs en bespreekt die met schooldirecteuren. Daar komen thema’s voor de professionalisering van schooldirecteuren uit voort zoals kansen(on)gelijkheid, de netwerksamenleving, curriculumontwikkeling op school, onderzoeksmatig werken en – in dit geval – basisvaardigheden. Schooldirecteuren willen weten hoe ze die op een hoger niveau kunnen brengen.

Kritisch kijken

Wat is het beoogde doel van de kenniskring basisvaardigheden? Hans: ‘Niet hoe je bijvoorbeeld het technisch lezen in de school verbetert. Daar zijn instrumenten voor. Peter en ik willen samen met schooldirecteuren onderzoeken hoe je op een andere manier kunt kijken naar basisvaardigheden. Overal hoor je dat je evidence based moet werken: ‘Dit is de beste manier!’ Wij gaan onderzoeken of er niet meer wegen naar Rome leiden. Sommige benaderingen sluiten wellicht beter aan bij de visie van de school op onderwijs. Wij onderzoeken samen met schooldirecteuren hoe je kritisch kunt kijken naar de instrumenten die er zijn, welke bedoelingen erachter zitten en welke alternatieven er zijn.’

Er wordt vaak beweerd dat het Nederlandse onderwijs in vergelijking met het buitenland achteruit kachelt. Peter nuanceert dat beeld. ‘Allereerst: het is een misvatting dat het buitenland het beter doet. Dat geldt eigenlijk alleen voor Aziatische landen en daar is de onderwijscontext heel anders dan hier. Wel zijn er signalen dat leerkrachten onvoldoende zijn toegerust en dat zij hun vak onvoldoende verstaan. Een deel van de leerkrachten heeft weinig diepgravende kennis van hoe kinderen leren lezen. Ik herinner me een leerkracht in het basisonderwijs die Nederlands ging studeren en mij vertelde dat ze vervolgens veel beter snapte hoe leren lezen in zijn werk gaat. Lesgeven gaat verder dan didactische bekwaamheid. Het gaat om dieper begrip van de materie en schooldirecteuren willen weten hoe ze hun leerkrachten kunnen helpen zich dat begrip eigen te maken.’

Niet zaligmakend

Werkt het niet gewoon om bij tegenvallende opbrengsten de bewezen effectiefste interventies in te zetten, zoals opgesomd door John Hattie? Peter: ‘Zeker niet altijd. Hattie is zeker niet zaligmakend, er is best veel kritiek op hem. Ook methodologisch is er nog wel wat aan te merken op zijn aanpak. Bovendien lees je bij Hattie weinig over de vakinhoudelijke didactiek van lezen en rekenen. Kortom: er zijn meer interventies dan schooldirecteuren misschien denken. Het is zaak dat schooldirecteuren samen met onderzoekers deze kennis ontsluiten en in kaart brengen hoe ze kunnen onderzoeken wat in welke situatie het beste werkt. Kijk bijvoorbeeld ook eens naar Hirsch en zijn ideeën over kennis vergaren en het belang van context.’

De huidige stand van zaken met betrekking tot de basisvaardigheden heeft volgens Hans drie oorzaken. ‘Allereerst: een schraal curriculum bij de pabo, waar klassenmanagement en didactische lesmodellen voorop staan. Dat is niet genoeg om te kunnen lesgeven met heldere doelen voor ogen en met inhoudelijke diepgang. Ten tweede: een schraal curriculum op de basisschool. Neem de schrijfvaardigheid van leerlingen en trouwens ook volwassenen. Die is tegenwoordig bijzonder matig, onder meer omdat we geen schrijfcurriculum hebben. De derde reden is dat bronnen weinig toegankelijk zijn voor leraren. Sommige leerkrachten kennen de onderwijskundige verantwoording van de methode die ze gebruiken onvoldoende. Ook hebben leerkrachten tijdens hun opleiding niet geleerd hoe ze goede bronnen kunnen vinden om hun vak te verrijken of hoe ze een netwerk met experts kunnen creëren.’

Aan knoppen draaien

Peter: ‘Kortom: er zijn best wat knoppen waar schooldirecteuren aan zouden kunnen draaien. Samen met geïnteresseerde schooldirecteuren gaan we kijken naar de vaardigheden van de leerkrachten, maar ook naar de methodes, gerelateerd aan de onderwijsvisie. We gaan op zoek naar alternatieven, naar goede bronnen en naar manieren om de kennis en het vakmanschap van leerkrachten te versterken. Dat leidt tot betere leerkrachten, meer werkplezier en beter onderwijs. Welke onderwerpen we gaan uitdiepen, dat bepalen we samen met de schooldirecteuren van de kenniskring. Zodat zij er zelf mee aan de slag gaan en deze kennis ontsluiten voor hun collega’s!’

Werkwijze

Deelnemers bepalen de richting, de frequentie van samenkomen en hebben veel invloed op de werkwijze en structuur. Doorgaans is de looptijd van een kenniskring 1-1,5 jaar. Meer informatie is te vinden op de website van het Schoolleidersregister PO. Het Schoolleidersregister PO stimuleert de ontwikkeling van individuele schooldirecteuren en van de beroepsgroep. Om de kennisbasis voor schooldirecteuren actueel te houden organiseert het Schoolleidersregister PO kenniskringen. De kenniskringen bundelen kennis op een bepaald thema en gieten dit in een handzame vorm, zodat schooldirecteuren die kennis kunnen gebruiken in hun beroepspraktijk.

Interesse in deelname aan deze kenniskring?

Stuur een e-mail naar info@schoolleidersregisterpo.nl of bel (030) 234 73 60.